

22. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (24-XII-1925 a 17-XII-1.930); 14 de maig de 1.926,pag. 18;enumera-
rades, manuscrit; A.M.M.
23. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (24-XII-1925 a 17-XII-1.930); 21 de juny de 1.926,pag. 24;enumera-
des, manuscrit; A.M.M.
24. Certificat del secretari de l'ajuntament i el components del Patronat Escolar; 25 de novembre de 1.929; 1 fol
mecnografiat; Lligai: Instrucció Pública. Construcció Escolar; A.M.M. Veure apèndix 5
25. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (18-XII-1930 al 8-III- 1932);22 de març de 1.932, pàg 7, enumera-
des, manuscrit; A.M.M.
26. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (18-XII-1930 al 8-III- 1932);31 de maig de 1.932, pàg 50, enumera-
des, manuscrit; A.M.M.
27. Anònim. Dèbits per a escoles rurals; sense data; 2 fols mecanografiats, no enumerats; pàg 2; Lligai: Instrucció
Pública. Construcció Escolar. A.M.M.
28. El avance de la Provincia de Baleares en un Quinquenio. 13 de septiemb 1.923 a 13 de septiemb 1.928.
Palma.-Escola Tipogràfica Provincial 1.929. Pàg. 97.
29. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (24-XII-1925 a 17-XII-1.930); 22 d'octubre de 1.928, pàg.62; enu-
merades, manuscrit; A.M.M.
30. Ibidem.
31. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (24-XII-1925 a 17-XII-1.930);25 d'agost de 1.930, pag.93; enumera-
des, manuscrit; A.M.M.
32. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (18-XII- 1.930 a 8-XII- 1.932);8 de desembre de 1.930, pag.2; enu-
merades, manuscrit; A.M.M.
33. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (18-XII- 1.930 a 8-XII- 1.932);1 de novembre de 1.931, pàg.32; enu-
merades, manuscrit; A.M.M.
34. Llibre d'actes de l'Ajuntament de Manacor (18-XII-1930 al 8-III- 1932);17 de novembre de 1.931, pàg 62, enu-
merades, manuscrit; A.M.M.
35. El avance de la Provincia de Baleares en un Quinquenio. 13 de septiemb 1.923 a 13 de septiemb 1.928.
Palma.-Escola Tipogràfica Provincial 1.929
36. Mª Antònia Llodrà, "Escoles Rurals, quatre propietats municipals en estat de deixadesa"; pàgs 20 a 23;7 setma-
nari; n. 267; Manacor; 3 de gener de 1992, cita pàg 21.
37. Ibidem.
38. Ibidem, pàg citades 21 i22.
39. Ibidem, pàg citada 23.
40. Mª Antònia Llodrà, "Escoles Rurals, quatre propietats municipals en estat de deixadesa"; pàgs 20 a 23;7 setma-
nari; n. 267; Manacor; 3 de gener de 1992,cita pàg 20.
41. Mª Antònia Llodrà, "Escoles Rurals, quatre propietats municipals en estat de deixadesa"; pàgs 20 a 23;7 setma-
nari; n. 267; Manacor; 3 de gener de 1992, cita pàg.21.

El comportament electoral de la població manacorina durant la segona república

Arnau Company i Mates

Introducció

El treball és una primera mostra del nostre estudi sobre el comportament elec-
toral del municipi de Manacor durant la Segona República que s'engloba dins una
recerca més àmplia del conjunt de les Illes Balears.

Podem dir que aquest estudi és la primera fase de la nostra recerca —i, sens
dubte, la més senzilla—, ja que s'analitzen els resultats de les diferents eleccions
durant el període republicà i s'estableixen els diferents comportaments electorals.
Però ens manca una segona fase, molt més difícil i complicada, en la qual hem
d'intentar esbrinar el perquè d'aquests resultats electorals. Per això es fa necessari
creuar aquests resultats amb tot un conjunt de variables que condicionen el com-
portament electoral, com l'associacionisme polític i sindical, la influència de les
xarxes caciquils i les seves diferents maniobres, les estratègies de poder i l'estruc-
tura socioeconòmica dels electors.

El 1930 la població de Manacor era de 15.765 habitants i la política munici-
pal es trobava en mans de les classes dominants tradicionals. Aquell any, el cens
electoral estructurava el municipi en 4 districtes electorals, els tres primers dividits
en dues seccions mentre que en el quart hi havia 4 seccions. El total d'electors era
de 4.186, 635 (15,17%) dels quals eren del Districte 1r, 858 (20,50%) del Districte
2n, 945 (22,57%) del Districte 3r i 1.748 (41,76%) del Districte 4t. Com s'obser-
va, la separació del municipi en districtes corresponia més a un fet espacial que no
al nombre proporcional d'electors.

Durant la Segona República a Manacor hi hagué dues eleccions municipals
(12 d'abril de 1931 —tot i que cronològicament es troben a les portes del període
republicà les analitzam en aquest treball— i del 29 de maig de 1931.

Pel que fa als comicis generals de Diputats, se celebraren les eleccions a Corts Constituents del 28 de juny de 1931; del 19 de novembre de 1933 —amb una segona volta el 3 de desembre de 1933, i del 16 de febrer de 1936. També hi hagué els comicis complementaris per cobrir l'escó de Manuel Azaña (el 4 d'octubre de 1931), els de vocals al Tribunal de Garanties Constitucionals (el 3 de setembre de 1933) i els de compromissaris per a l'elecció del president de la República (el 26 d'abril de 1936).

En les eleccions a Corts, les Illes Balears havien d'escollir 7 diputats —5 per a la majoria i 2 per a la minoria— i cada elector podia votar cinc candidats. Eren llistes obertes i per tant uns candidats aconseguien més vots que altres.

En les eleccions municipals d'abril i de maig de 1931 solament votaren els homes majors de 23 anys, igual que en les de diputats a Corts Constituents del 28 de juny de 1931 i en les complementàries per cobrir l'escó de Manuel Azaña del 4 d'octubre de 1931. Hem de tenir en compte un fet rellevant durant la Segona República com fou la incorporació al món de la política de les dones. Així, en les eleccions generals de juny de 1931 ja hi hagué algunes dones candidates per a les Balears (Dolores Ibárruri i Encarnación Fullola) i, després d'un intens debat sobre el seu dret a vot, la Constitució, que s'aprovà el 9 de desembre de 1931, els ho concedí en l'article 36. Així, les dones varen poder votar per primera vegada a les eleccions parcials a regidors del 23 d'abril de 1933 —que no se celebraren a Manacor— i a les eleccions generals a diputats del 19 de novembre de 1933.

El cens electoral de Manacor de 1932 continuava dividint el municipi en quatre districtes, però hi havia un augment considerable de noves seccions. Així, el Districte 1r passava a tenir 3 seccions; els districtes 2n i el 3r, 4, i el Districte 4t arribava a les 7 seccions. Hi havia 9.468 electors distribuïts en 1.638 (17,30%) en el Districte 1r, 2.054 (21,69%) en el Districte 2n, 1.988 (21,00%) en el Districte 3r i 3.788 (40,01%) en el Districte 4t.

Ens detindrem, ara, en la distribució dels col·legis electorals. En el Districte 1er, la mesa de la Secció 1a estava instal·lada a l'edifici del Pes Municipal, de la plaça de la Constitució¹; la Secció 2a, a l'Escola de Nines, del carrer Nou, núm. 26², i la Secció 3a, a l'Escola de Nines, del carrer de l'Amistat, núm. 43³. En el Districte 2n, el col·legi electoral de la Secció 1a era a l'Escola de Nins, de la plaça del Cós⁴; el de la Secció 2a, a l'Escola Graduada, del passeig d'Antoni Maura⁵; el de la Secció 3a, a la casa de Guillem Llull, del carrer de la Verònica⁶, i el de la Secció 4a, a la casa de Rafel Valls, del carrer de Francesc Gomila⁷, i integrava els carrers de l'Àngel, Felicitat, Joan Lliteras i Francesc Gomila. En el Districte 3r, la mesa de la Secció 1a se situava al Claustre⁸; la de la Secció 2a, a la casa de Mateu Llull, del carrer de Lleó XIII⁹; la de la Secció 3a, a l'Escola de Nines, del carrer Nou, núm. 4¹⁰, i la de la Secció 4a a l'Escola de Nins de l'Alameda de la República¹¹. En el Districte 4t, el col·legi electoral de la Secció 1a estava a l'edifici de l'Escorxador¹²; el de la Secció 2a, a l'edifici de la Torre de ses Puntes¹³; el de la Secció 3a, a l'edifici de l'Hospici¹⁴; el de la Secció 4a, a l'Escola de Niñez, de l'Avinguda de la República¹⁵; el de la Secció 5a, a l'edifici del Pati Cinema, del

carrer de Bandris¹⁶; el de la Secció 6a, a l'Escola de Nins de Portocristo¹⁷, i el de la Secció 7a, a l'edifici de l'Hospital¹⁸.

El 1936, tot i que hi seguia havent 4 districtes, el nombre de seccions s'havia incrementat a 22 (4 seccions el districte 1r; 5 els districtes segon i tercer i 8 el districte quart). Aleshores, el cens electoral de Manacor era d'11.009 electors, distribuïts en 1.890 (17,17%) en el Districte 1er, 2.497 (22,68%) en el Districte 2n, 2.401 (21,81%) en el Districte 3r i 4.221 (38,34%) en el Districte 4t. Les meses electorals estaven situades en el Districte 1er al Pes Municipal, de la plaça de la Constitució (Secció 1a); a l'Escola de Nines, del carrer Julián Besteiro, 26 (Secció 2a); a l'Escola de Nines, del carrer de l'Amistat, 43 (Secció 3a), i a l'Escola de Pàrvuls, del carrer del Centre, 28 (Secció 4a). En el Districte 2n, a l'Escola de Nins, de la plaça de l'Església (Secció 1a); a l'Escola Graduada, del passeig d'Antoni Maura (Secció 2a); a la Casa d'en Llull, del carrer de la Verònica (Secció 3a); a una cotxeria, de la plaça de Sant Jaume, 10 (Secció 4a), i a l'Escola Graduada, del carrer de la Caritat (Secció 5a). En el Districte 3r, a l'Escola de Música, del Claustre (Secció 1a); a la Casa d'en Llull, de la plaça de la Llibertat (Secció 2a); a l'Escola de Nines, del carrer de Julián Besteiro, 4 (Secció 3a); a les dependències del Claustre (Secció 4a), i a una cotxeria del carrer de les Moreres, 4bis (Secció 5a). En el Districte 4t, a l'Escorxador (Secció 1a); a la Torre de ses Puntes (Secció 2a); a l'Hospital (Secció 3a); a l'Escola de Nines, de l'alameda de la República (Secció 4a); a l'Hospici (Secció 5a); a l'Escola de Portocristo (Secció 6a); a l'Escola de Nins, de l'Alameda de la República (Secció 7a), i a l'Escola Graduada de la Torre de ses Puntes (Secció 8a).

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931

Davant la convocatòria per part del Govern d'eleccions municipals el diumenge 12 d'abril de 1931, els partits antidinàstics constituïren la candidatura republicana del Front Únic Antimonàrquic. Aquests comicis municipals s'havien convertit en un presbicit per a la monarquia.

A les Illes Balears, però, arran del que disposava l'article 29 de la vigent Llei electoral de 1907 —que establia que, quan el nombre de candidats proclamats era igual que el nombre que s'havia d'elegir, la proclamació de cadascun equivalia a la seva elecció— no es feren eleccions a nombrosos municipis. De totes maneres, el 12 d'abril, se celebraren eleccions a 37 municipis de Mallorca, entre els quals hi havia Manacor.

A Manacor es presentaren candidats pel Partit Republicà Federal, pel Partit Socialista, pel Partit Liberal i pel Partit Regionalista. Probablement els socialistes i republicans federals anaren en coalició en els districtes 2n i 3r.

Pel que fa a la participació, dels 4.186 electors n'anaren a votar 3.042 (72,67%) i per districtes, el més participatiu fou el primer, amb el 80,16%, i el que menys el quart, amb el 70,14%.

Respecte als resultats, per districtes, en el primer, els candidats més votats foren el republicà Francesc Fernández (216 vots) i els liberals Gabriel Fuster (210

i Miquel Perelló (213); en el segon, els republicans Antoni Amer (280) i Andreu Estelrich (258) i el liberal Bartomeu Gomila (266); en el tercer, els republicans Joan Fullana (391) i Antoni Mas (354) i el socialista Mateu Soler (349), i en el quart, els regionalistes Rafel Alcover (495), Bartomeu Artigues (493), Joan Morey (488).

A Manacor, resultaren elegits 10 regidors liberals, 6 republicans federals i 4 regionalistes.

A les Illes Balears, els partits antimonàrquics aconseguiren 89 regidors —62 dels quals eren republicans—, mentre que els monàrquics n'obtingueren 565. Solament a Esporles i a Montuïri guanyaren els partits antimonàrquics. A Mallorca, aquests comicis locals havien estat favorables als partits monàrquics a diferència del que havia passat a la majoria de les gran ciutats de l'Estat espanyol. Però, la victòria de les candidatures republicanes a les zones urbanes del conjunt de l'Estat, provocà que el rei Alfons XIII abdicàs i, el 14 d'abril de 1931, es proclamàs la Segona República.

Les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931

Districte 1r

Candidat	Partit	D.1 Sec1	D.1 Sec2	Total Núm.	Total %
Electors		361	274	635	
Votants		299	210	509	80,16
Núm. paperetes llegides		299	210	509	80,16
*****	*****	****	****	*****	*****
Gabriel Fuster Forteza	Liberal	129	81	210	
Miquel Perelló Femenias	Liberal	123	90	213	
Rafel Muntaner Ferrer	Liberal	115	83	198	
Francesc Fernández Truyols	Republicà	139	77	216	
Antoni Amer Llodrà	Republicà	81	52	133	
Rafel Prohens Rosselló	Republicà	79	50	129	
Antoni Serra Sansó	Regionalista	86	63	149	
Joan Morey Galmés	Regionalista	76	56	132	
Bartomeu Artigues Ribot	Regionalista	54	46	100	
Altres candidats		—	*13	13	
TOTAL		882	611	1.493	

* En aquesta secció també varen obtenir vots Rafel Alcover (2 vots), Jaume Perelló Trias (2), Jordi Vidal Pont (1), Rafel Nadal Ribot (1), Antoni Lliteras (1), Joan Oliver Noguera (1), Rafel Fuster Pomar (1), Benet Rosselló Amer (1), Joan Mas Rosselló (1), Josep Pascual Rosselló (1) i Miquel Gomila Monjo (1).

Districte 2n

Candidat	Partit	D.2 Sec1	D.2 Sec2	Total Núm.	Total %
Electors		427	431	858	
Votants		310	310	620	72,26
Núm. paperetes llegides		310	310	620	72,26
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Bartomeu Gomila Muntaner	Liberal	134	132	266	
Joan Pomar Nadal	Liberal	128	126	254	
Francesc Caldentey Santandreu	Liberal	136	108	244	
Antoni Amer Llodrà	Republicà	117	163	280	
Andreu Estelrich Fons	Republicà	104	154	258	
Antoni Pérez Ferrari	Socialista	97	132	229	
Jordi Caldentey Vadell	Centrista	69	39	108	
Bernat Tauler Duran	Centrista	67	32	99	
Bernat Artigues Ribot	Centrista	61	35	96	
Altres candidats		*18	—	18	
TOTAL		931	921	1.852	

* En aquesta secció també varen obtenir vots Rafel Muntaner Ferrer (4 vots), Joan Morey Galmés (3), Miquel Perelló Femenias (3), Gabriel Fuster Forteza (3), Rafel Alcover Vallespir (2), Jordi Vidal Pont (1), Francesc Fernández Truyols (1) i Antoni Serra Sansó (1).

Districte 3r

Candidat	Partit	D.3 Sec1	D.3 Sec2	Total Núm.	Total %
Electors		451	494	945	
Votants		328	359	687	72,70
Núm. paperetes llegides		328	356	684	72,38
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Benet Rosselló Amer	Liberal	102	142	244	
Jordi Vidal Pont	Liberal	104	128	232	
Jaume Perelló Trias	Liberal	93	124	217	
Joan Fullana Ramis	Republicà	200	191	391	
Antoni Mas Domenge	Republicà	185	169	354	
Mateu Soler Salas	Socialista	182	167	349	
Joan Parera Galmés	Regionalista	42	60	102	
Andreu Lliteras Cerdà	Regionalista	41	59	100	
Joan Oliver Juan	Regionalista	16	22	38	
En blanc		—	3	3	
TOTAL		965	1.065	2.030	

Districte 4t

Candidat	Partit	D.4	D.4	D.4	D.4	Total	Total
		Sec1	Sec2	Sec3	Sec4	Núm.	%
Electors		426	460	482	380	1.748	
Votants		285	343	320	278	1.226	70,14
Núm. paperetes llegides		285	343	320	278	1.226	70,14
*****	*****	****	****	****	****	****	****
Andreu Galmés Ordinas	Republicà	130	54	33	26	243	
Miquel Gomila Moncho	Republicà	128	49	33	29	239	
Josep Pascual Rosselló	Republicà	126	52	32	27	237	
Joan Mas Rosselló	Republicà	126	167	32	28	353	
Rafel Fuster Pomar	Liberal	89	125	142	127	483	
Joan Oliver Noguera	Liberal	93	51	145	128	417	
Rafel Nadal Ribot	Liberal	90	120	143	127	480	
Antoni Riera Riera	Liberal	88	119	143	129	479	
Joan Morey Galmés	Regionalista	62	170	140	116	488	
Rafel Alcover Vallespir	Regionalista	62	167	145	121	495	
Bartomeu Artigues Ribot	Regionalista	61	173	142	117	493	
Miquel Grimalt Galmés	Regionalista	59	167	143	—	369	
Altres candidats		—	*3	**4	***14	21	
TOTAL		1.114	1.417	1.277	989	4.797	

FONT: elaboració personal a partir de les actes de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931. Sign. III-794. Arxiu General del Consell de Mallorca.

* En la 2a secció també varen obtenir vots els regionalistes Andreu Lliteras Cerdà (1 vot), Joan Parera Galmés (1) i Joan Oliver Juan (1).

** En la 3a secció també varen obtenir vots Antoni Mas Domenge (1 vot), Mateu Soler Salas (1), Joan Fullana Ramis (1) Josep Oliver Billoch (1).

*** En la 4a secció també varen obtenir vots els liberals Francesc Caldentey Santandreu (12 vots), Bartomeu Artigues Galmés (1) i Bartomeu Gomila Muntaner (1).

Les eleccions municipals parcials del 31 de maig de 1931

El ministre de la Governació anul·là les eleccions municipals del 12 d'abril en els municipis on hi hagué impugnacions, protestes i anomalies, denunciades pels republicans i socialistes. El 13 de maig, el president del Govern Provisional, Niceto Alcalá Zamora, i el ministre de la Governació, Miguel Maura, signaren el decret de convocatòria d'eleccions municipals parcials per al 31 de maig.

A Mallorca, les eleccions del 31 de maig de 1931 foren una repetició dels comicis del 12 d'abril a 14 municipis, entre els quals hi havia Manacor.

En el districte primer es presentaren quatre candidats (3 republicans federals i 1 republicà de Centre –verguista-); en el segon, sis (3 republicans federals, 2 de Centre i 1 socialista); en tercer, cinc (3 republicans federals i 2 socialistes), i en el quart, sis (4 republicans federals i 2 de Centre).

Pel que fa a la participació, en aquests comicis votaren 1.526 electors (36,45% del cens electoral). Per districtes, la participació més alta es produí en el districte 3r amb el 45,08% dels electors i la més baixa en el districte 4t amb el 28,89% — en la secció 4a d'aquest districte solament anaren a votar el 22,63%—.

Els més votats foren en el districte 1r els republicans federals Francesc Fernández (209 vots), Rafel Prohens (206 vots) i Sebastià Quetglas (206); en el districte 2n, els republicans federals Antoni Amer (310), Andreu Estelrich (301) i Miquel Gomila (291); en el districte 3r, els republicans federals Joan Fullana (343), Antoni Mas (325) i Pere J. Pascual (304), i en el districte 4t, els republicans federals Joan Mas, Martí Gomila, Bartomeu Galmés i Rafel Valls, tots ells amb 435 vots.

En aquests comicis locals a Manacor sortiren elegits 13 regidors republicans federals i 3 socialistes i suposaren la consolidació d'Antoni Amer Llodrà a la batlia de Manacor.

Les eleccions municipals parcials del 29 de maig de 1931

Districte 1r

Candidat	Partit	D.1	D.1	Total	Total
		Sec1	Sec2	Núm.	%
Electors		361	274	635	
Votants		154	91	245	38,58
Núm. paperetes llegides		143	91	234	36,85
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Francesc Fernández Truyols	Rep. Federal	131	78	209	
Rafel Prohens Perelló	Rep. Federal	128	78	206	
Sebastià Quetglas Sánchez	Rep. Federal	128	78	206	
Gabriel Ferrer Serra	Rep. Centre	15	11	26	
Altres candidats		—	*6	6	
En blanc		11	—	11	
TOTAL		413	251	664	

* En aquesta secció també varen obtenir vots Joan Mas Rosselló (1 vot), Martí Gomila Ordinas (1), Bartomeu Galmés Puiggros (1), Antoni Amer Llodrà (1), Andreu Estelrich Fons (1) i Miquel Gomila Monjo (1).

Districte 2n

Candidat	Partit	D.2	D.2	Total	Total
		Sec1	Sec2	Núm.	%
Electors		427	431	858	
Votants		145	205	350	40,79
Núm. paperetes llegides		145	205	350	40,79
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Amer Llodrà	Rep. Federal	125	185	310	
Andreu Estelrich Fons	Rep. Federal	119	182	301	
Miquel Gomila Monjo	Rep. Federal	115	176	291	
Francesc Caldentey Santandreu	Rep. Centre	12	12	24	
Antoni Lluïl Artigues	Socialista	12	19	31	
Sebastià Quetglas Sánchez	Republicà	12	—	12	
Altres candidats		*9	—	9	
TOTAL		404	574	978	

* En la 1a secció també varen obtenir vots Rafel Prohens Rosselló (1), Rafel Valls Segura (1), Joan Fullana Ramis (1), Francesc Fernández Truyols (1), Antoni Mas Domenge (1), Pere J. Pascual Rosselló (1), Joan Mas Rosselló (1), Martí Gomila Ordinas (1) i Bartomeu Galmés Puiggros (1).

Districte 3r

Candidat	Partit	D.3	D.3	Total	Total
		Sec1	Sec2	Núm.	%
Electors		451	494	945	
Votants		198	228	426	45,08
Núm. paperetes lligides		198	228	426	45,08
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Joan Fullana Ramis	Rep. Federal	169	174	343	
Antoni Mas Domenge	Rep. Federal	154	171	325	
Pere J. Pascual Rosselló	Rep. Federal	154	150	304	
Mateu Soler Salas	Socialista	46	75	121	
Antoni Pérez Ferrari	Socialista	43	62	105	
TOTAL		566	632	1.198	

Districte 4t

Candidat	Partit	D.4	D.4	D.4	D.4	Total	Total
		Sec1	Sec2	Sec3	Sec4	Núm.	%
Electors		426	460	482	380	1.748	
Votants		146	112	162	86	506	28,95
Núm. paperetes lligides		145	112	162	86	505	28,89
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Joan Mas Rosselló	Rep. Federal	139	94	151	51	435	
Martí Gomila Ordinas	Rep. Federal	139	94	151	51	435	
Bartomeu Galmés Puiggros	Rep. Federal	139	94	151	51	435	
Rafel Valls Segura	Rep. Federal	139	94	151	51	435	
Bartomeu Gomila Muntaner	Rep. Centre	6	18	10	31	65	
Benet Rosselló Amer	Rep. Centre	6	18	10	31	65	
Altres candidats		—	—	*2	—	2	
En blanc		1	—	—	—	1	
TOTAL		569	412	626	266	1.873	

Font: *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.060. Palma, dimarts, 2 de juny de 1931, pàg. 3.

* En aquesta secció també varen obtenir vots Mateu Soler Salas (1) i Antoni Pérez Ferrari (1).

Les eleccions de diputats a Corts Constituents del 28 de juny de 1931

El 3 de juny, el Govern Provisional de la República convocà eleccions per a elegir diputats a Corts Constituents. S'hi presentaren les candidatures de Concentració de Dretes (Josep Socias Gradolí, Josep Maria Ruiz Manent, Bartomeu Fons Jofre de Villegas i Carles Roman Ferrer), el Partit Republicà de Centre (Joan March Ordinas, Lluís Alemany Pujol i Pere Matutes Noguera), la Conjunció Republicano-Socialista (Josep Teodor Canet, Francesc Julià, Manuel Azaña, Gabriel Alomar i Alexandre Jaume), la Concentració Republicana (Antoni Pou Reus) i el Partit Comunista d'Espanya (José Ballejos, Manuel Adame, José Silva, Dolores Ibarruri i Encarnación Fullola). Aquestes eleccions generals a les

Balears, celebrades en ple fervor republicà, foren les úniques que varen ser guanyades per la candidatura Republicano-Socialista.

Pel que fa a la participació, a Manacor anaren a votar al voltant dels 2.790 electors, que suposaven el 66,65% del cens electoral, percentatge lleugerament inferior als comicis municipals d'abril de 1931.

Els candidats més votats foren els de la Conjunció Republicano-Socialista: Gabriel Alomar (1.806 vots), Manuel Azaña (1.782 vots) i Alexandre Jaume (1.770 vots), Francesc Julià (1.748 vots) i Josep Teodor Canet (1.737 vots).

Pel que fa als percentatges, la Coalició Republicano-Socialista aconseguí el 63,38% dels vots, mentre que en segon lloc quedà la Concentració de Dretes, amb el 19,32%, i en tercer el Partit Republicà de Centre, encapçalat per Joan March —Verga—, amb el 15,56%. El Partit Comunista aconseguí 30 vots (0,22%), és a dir, 6 persones votaren íntegrament la candidatura comunista.

Per districtes, en el tercer es produïren els millors resultats de la Conjunció Republicano-Socialista amb el 75,98% dels vots. En canvi, en el districte quart les dretes aconseguiren els millors resultats assolint el 24,89%.

A Manacor hi hagué un incident en la secció quarta del districte quart, ja que s'hagué de suspendre la votació arran de la rompuda d'una urna.¹⁹ Es repetí la votació el dimecres, 1 de juliol, amb una participació molt baixa, ja que solament votaren 22 (5,79%) dels 380 electors.

Les eleccions de diputats a Corts Constituents del 28 de juny de 1931

candidat	partit	Dist.1	Dist.2	Dist.3	Dist.4	Total	%
Josep Socias	CD	159	148	101	315	723	
J.M.Ruiz	CD	143	133	91	303	670	
Bartomeu Fons	CD	162	145	104	319	730	
Carles Roman	CD	114	126	94	239	573	
SUBTOTAL		578	552	390	1.176	2.696	19,32
Joan March	PRC	213	177	159	290	839	
Lluís Alemany	PRC	172	155	128	241	696	
Pere Matutes	PRC	152	144	113	227	636	
SUBTOTAL		537	476	400	758	2.171	15,56
Manuel Azaña	CRS	252	447	538	545	1.782	
Gabriel Alomar	CRS	269	453	544	540	1.806	
Alexandre Jaume	CRS	249	442	537	542	1.770	
Francesc Julià	CRS	255	414	535	544	1.748	
J.Teodor Canet	CRS	239	432	522	544	1.737	
SUBTOTAL		1.264	2.188	2.676	2.715	8.843	63,38
José Ballejos	PC	—	—	5	1	6	
Manuel Adame	PC	—	—	5	1	6	
José Silva	PC	—	5	1	6	6	
Dolores Ibarruri	PC	—	—	5	1	6	
Encarnación Fullola	PC	—	—	5	1	6	
SUBTOTAL		—	—	25	5	30	0,22
Antoni Pou	RC	65	44	31	72	212	1,52
TOTAL		2.444	3.260	3.522	4.726	13.952	100,0

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.074. Dissabte, 4 de juliol de 1931, pàgs. 1-2.

A les Balears, els resultats d'aquests comicis generals donaren la victòria a la coalició Republicano-Socialista, que obtingué 5 diputats (Manuel Azaña —35.486 vots—, Francesc Julià —35.241 vots—, Alexandre Jaume —35.212 vots—, Gabriel Alomar —34.180 vots— i Josep Teodor Canet —34.180 vots—) i al Partit Republicà de Centre, 2 diputats (Joan March —31.585 vots— i Lluís Alemany —30.139 vots—). L'altre candidat republicà de Centre, l'eivissenc Pere Matutes, aconseguí 26.078, mentre que els candidats de la Concentració de Dretes, aconseguiren entre 25.466 vots (Bartomeu Fons) i 16.902 vots (l'eivissenc Carles Roman). Antoni Pou, de Concentració Republicana, solament va treure 10.971 vots.

Les eleccions complementàries per cobrir l'escó de Manuel Azaña del 4 d'octubre de 1931

Arran de la renúncia de l'acta de diputat per a les Balears de Manuel Azaña, que havia sortit elegit per més d'una circumscripció electoral el 28 de juny, se celebraren unes eleccions complementàries per cobrir aquest escó el 4 d'octubre de 1931. Es presentaren com a candidats Francesc Carreras Reura —del Partit Republicà Federal, que fins aleshores havia estat el governador civil i que tenia el suport dels socialistes—, Antoni Pou Reus —de Concentració Republicana, que tingué el suport de la dreta i del Partit Republicà de Centre— i Manuel Adame —del Partit Comunista—.

Pel que fa a la participació, a Manacor, del total de 4.186 electors en votaren 1.782 (42,57%). Per districtes, superaren el 50% el primer (54,80%) i el segon (53,96%), mentre que en el quart solament votà el 32,27%.

Quant als resultats, guanyà Francesc Carreras amb 974 vots (54,66% dels vots). En canvi, el republicà moderat Antoni Pou Reus aconseguí 782 vots (43,89%), mentre que el candidat comunista Manuel Adame solament obtingué 24 vots (1,35%).

Per districtes, hem de dir que en el primer i quart guanyà Antoni Pou mentre que en el segon i en el tercer ho féu Francesc Carreras. Així i tot, en el districte tercer es donà la màxima diferència ja que Carreras aconseguí el 72,98% mentre que Pou obtingué el 24,08%. Precisament, en aquest districte es concentraren la majoria dels vots que aconseguí el candidat comunista Manuel Adame.

Les eleccions complementàries per cobrir l'escó de Manuel Azaña del 4 d'octubre de 1931

Candidat	Partit	Dist. 1	Dist. 2	Dist. 3	Dist. 4	Total	%
Electors		635	858	945	1.748	4.186	
Votants		348	463	407	564	1.782	42,57
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Pou	Con.Rep.	207	190	98	287	782	43,89
Francesc Carreras	Republicà	139	267	297	271	974	54,66
Manuel Adame	Comunista	2	4	12	6	24	1,35
En blanc		—	2	—	—	2	0,11
TOTAL		348	463	407	564	1.782	100,00

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.115. Dijous, 8 d'octubre de 1931, pàg. 2.

A Mallorca el candidat més votat fou Antoni Pou, amb 16.915 vots, mentre que Francesc Carreras n'aconseguí 14.530. Però, a Menorca, Eivissa i Formentera, votaren a favor de Francesc Carreras, amb 7.476 vots, mentre Antoni Pou, féu uns resultats molt pobres —en total, 572 vots—. A Menorca, tot i que es votà majoritàriament per Carreras els vots del republicanisme moderat foren pel doctor Albiñana, que tingué 513 vots. El resultat global, doncs, va ser favorable a Francesc Carreras que aconseguí l'acta de diputat per a les Balears amb 22.006 vots. Per contra, Antoni Pou obtingué 17.487 vots i Manuel Adame, 571 vots.

Les eleccions de vocals al tribunal de garanties constitucionals del 3 de setembre de 1933

Aquestes eleccions foren de segon grau, ja que únicament votaven els regidors dels ajuntaments. Segons disposava la Llei del 14 de juny de 1933, cada província havia d'elegir un titular i un suplent.

Les candidatures a les Illes Balears foren: la de centredreta —que tenia el suport de tota la dreta i el centre—, que presentà com a titular Joan March Ordinas —que estava processat pels delictes de suborn i alta traïció— i com a suplent Josep Sampol Ripoll; la del Partit Republicà Federal (radicals), amb el titular Joan Manent Victori i el suplent Docmael López Palop, i la de l'aliança Acció Republicana-Partit Socialista Obrer Espanyol, de la qual fou titular Vicenç Tejada Garcia i suplent Joan Montserrat i Parets.

En la sessió plenària extraordinària de l'Ajuntament de Manacor del diumenge 3 de setembre es féu la votació i el resultat va ser 12 vots a favor de Joan Manent i Docmael López, 4 per a Joan March i Josep Sampol i 3 per a Vicenç Tejada i Joan Montserrat. Així doncs, es constata un predomini a l'Ajuntament de Manacor dels regidors republicans radicals.

El balanç global de les Illes Balears féu que sortís elegit, com a titular, Joan March Ordinas i, com a suplent, Josep Sampol Ripoll, que fou qui definitivament va ocupar el càrrec. Dels 796 regidors 420 votaren a favor de Joan March, 453 a Josep Sampol, 169 a Vicenç Tejada, 153 a Joan Montserrat, 138 a Joan Manent i 129 a Docmael López.²⁰

Les esquerres aprofitaren el processament de Joan March per intentar impugnar les eleccions i el 18 de setembre se celebrà al Teatre Balear de Palma un acte, organitzat per l'Agrupació Socialista de Palma, per protestar contra la reacció monàrquica-feixista i els resultats del comicis de vocals al Tribunal de Garanties. Hi assistiren representacions socialistes i republicanes de diversos pobles de Mallorca entre les quals hi havia la de Manacor.²¹

Les eleccions generals de diputats a Corts del 19 de novembre de 1933

Aquestes eleccions marquen el canvi de signe de la República, ja que es donà el triomf electoral del centre-dreta sobre l'esquerra. Foren els primers comicis generals en els quals s'aplicà el sufragi femení, que afavorí més el centre-dreta que

l'esquerra. El centre-dreta s'havia començat a reorganitzar arreu de tot l'Estat el 1932 i en recolliren els resultats en aquests comicis.

Les candidatures que es presentaren foren: la Coalició de Centre-Regionalista-Dreta (Bartomeu Fons Jofre de Villegas, Lluís Zaforteza, Tomàs Salord, Joan March i Pere Matutes), fruit de l'enteniment entre les dretes, els regionalistes i els centristes de Joan March —Verga—; el Partit Republicà Federal —radicals— (Francesc Julià, Josep Teodor Canet, Eusebi Heredero, Bernat Tur i Docmael López); la Coalició Republicanosocialista (Francesc Carreras, Maria Mayol, Angel Torrejón, Alexandre Jaume i Damián García del Pozo), constituïda per l'aliança entre la Federació Socialista Balear —PSOE—, Acció Republicana i el Partit Radical Socialista; els tradicionalistes (Josep Quint Zaforteza i Miguel Alcón), i el Partit Comunista (José Antonio Balbotín, Francisco Galán, Miquel Llabrés, Ateu Martí i Miquel Casasnovas).

El dimecres 8 de novembre a la nit hi hagué un míting al Teatre Centre de Varietats de Manacor, organitzat per la Conjunció Republicano-Socialista, en el qual varen intervenir Maria Mayol, Ignasi Ferretjans, Bernat Jofre, Alexandre Jaume, Francesc Carreras, Damián García del Pozo i el batle de Felanitx, Pere Oliver Domenge. Segons el setmanari *Voz y Voto* l'acte es definí per un elevat to d'anticlericalisme i pels atacs al Partit Radical, sobretot en els discursos d'Ignasi Ferretjans i Francesc Carreras, fet que provocà incidents entre el públic.²² Segons *Voz i Voto*, "el público comentó el hecho muy desfavorablemente para nuestras autoridades."²³

El 10 de novembre, al Teatre Principal, se celebrà el míting del Partit Republicà Federal —radicals—. Hi varen intervenir Antoni Amer, Mas Rubí, Lluís Ferrer, Docmael López Palop, Ramon Perpiñà, Garcia Paladini, Eusebi Heredero Clar i Francesc Julià i els discursos foren més anticlericals que els de l'acte republicanosocialista.²⁴ Francesc Julià va promoure que intentaria aconseguir l'Institut de Segon Ensenyament "que la baja política robó a Manacor."²⁵

El 15 de novembre, al Teatre Centre Varietats, la Secció Femenina de Dretes organitzà un acte "solo para mujeres" en el qual varen intervenir Margalida Alcover, Soledat Fiol, Catalina Fuster, Pilar Solanas i Francesca Roca.²⁶

Tot i la passió viscuda durant la campanya, el diumenge 19 de novembre la jornada electoral va transcórrer sense incidents i amb força calma. A Manacor s'havien començat a formar cues, especialment de dones, davant els col·legis electorals abans de la seva obertura a les 8h Fins devers les 11h hi hagué molta animació davant les portes dels col·legis per votar i sobre les 11,30h ja havien votat més del 50% dels electors. A Manacor no hi hagué cap incident. Les forces de la Guàrdia Civil vetllaren per l'ordre públic que portà "al ánimo popular una sensación de orden, que hizo que el cuerpo electoral se entregara confiado y tranquilo al cumplimiento de su deber."²⁷

Pel que fa a la participació, dels 9.468 electors que estaven cridats a les eleccions varen votar 6.610, fet que suposava el 69,81%. Per districtes, la participació fou més elevada al districte 1r (79,67%) i 2n (72,83%), mentre que al 3r (69,32%) i 4t (64,18%) va ser més baixa.

A Manacor, guanyà la Coalició de Centre-Regionalista-Dreta, que aconseguí el 64,42%, i, en segon lloc, quedà el Partit Republicà Federal, que obtingué el 23,27%. Els candidats tradicionalistes solament tragueren 231 vots (0,70%) i els comunistes, 129 vots (0,39%). La Coalició Republicano-socialista aconseguí l'11,19%. Els candidats més votats foren Bartomeu Fons (4.321 vots), Joan March (4.259) i Tomàs Salord (4.222).

Per districtes, la Coalició de Centre-Regionalista-Dreta assolí el 78,16% en el primer i el 70,42% en el quart. En el districte tercer el Partit Republicà Federal (29,95%) i la Coalició Republicano-Socialista (21,01%) aconseguiren els millors resultats i junts haurien superat el centre-dreta.

Resum							
Candidat	Partit	Dist.1	Dist.2	Dist.3	Dist.4	Total	%
Electors		1.638	2.054	1.988	3.788	9.468	
Votants		1.305	1.496	1.378	2.431	6.610	69,81
Núm. paperetes llegides		1.304	1.493	1.376	2.431	6.604	69,75
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons J. de Villegas	CCRD	1.040	880	662	1.739	4.321	
Ll. Zaforteza	CCRD	1.002	857	650	1.708	4.217	
T. Salord	CCRD	1.000	856	646	1.720	4.222	
J. March	CCRD	1.036	872	659	1.692	4.259	
P. Matutes	CCRD	1.015	865	636	1.680	4.196	
Subtotal		5.093	4.330	3.253	8.539	21.215	64,42
J. Quint Zaforteza	Trad.	14	26	23	55	118	
M. Alcon	Trad.	11	24	23	55	113	
Subtotal		25	50	46	110	231	0,70
F. Julià	PRF	232	427	420	519	1.598	
J. Teodor Canet	PRF	232	428	421	518	1.599	
E. Heredero	PRF	203	412	414	499	1.528	
B. Tur	PRF	183	396	396	487	1.462	
D. López	PRF	193	393	399	490	1.475	
Subtotal		1.043	2.056	2.050	2.513	7.662	23,27
F. Carreras	CE	72	196	288	190	746	
M. Mayol	CE	67	194	283	185	729	
A. Torrejón	CE	66	194	285	186	731	
A. Jaume	CE	72	197	298	186	753	
D. Garcia	CE	66	194	284	183	727	
Subtotal		343	975	1.438	930	3.686	11,19
José A. Balbotín	PC	2	6	14	7	29	
Francisco Galán	PC	2	6	14	7	29	
Miquel Llabrés	PC	2	5	10	6	23	
Ateu Martí	PC	2	6	9	7	24	
Miquel Casasnovas	PC	2	6	9	7	24	
Subtotal		10	29	56	34	129	0,39
Altres candidats		1	—	—	—	1	0,01
En blanc		1	3	2	—	6	0,02
TOTAL		6.516	7.443	6.845	12.126	32.930	100,00

FONT: Elaboració personal a partir de les actes d'Eleccions generals del 19 de novembre de 1933. Arxiu General del Consell de Mallorca.

El setmanari *Voz y Voto*, del 25 de novembre de 1933, dedicà l'editorial a comentar els comicis generals i destacà que les eleccions del diumenge havien trancorregut “en medio de una calma, paz y tranquilidad, que parecía la Ciudad vivir uno de sus domingos ordinarios, con la sola diferencia de notarse más circulación y animación el[sic] las plazas[,] calles y establecimientos públicos.”²⁸ L'editorial, a més, destacava que “el cuerpo electoral, habrá vivido quizá en esta ocasión, uno de los días en que la libertad de su función soberana, ha sido más garantida, salvaguardada y respetada, gracias a la absoluta imparcialidad del Gobierno y a la imponderable gestión de nuestra primera autoridad civil, gestión que no podrá olvidar, ni dejar de agradecer, ningún sector del a sana opinión pública isleña.”²⁹

Els resultats globals de les Illes Balears donaren la victòria a la Coalició de Centre-Regionalista-Dreta, que a la primera volta aconseguí que fossin triats els cinc candidats que presentava: Bartomeu Fons (104.752 vots), Joan March Ordinas (102.325 vots), Lluís Zaforteza (102.201 vots), Tomàs Salord (101.394 vots) i Pere Matutes (100.649 vots). En segon lloc havien quedat els candidats de la Coalició Republicanosocialista Francesc Carreras (31.639 vots) Alexandre Jaume (31.403 vots), Maria Mayol (29.818 vots), Damià Garcia del Pozo (29.280 vots) i Angel Torrejón (29.106 vots), mentre que els del Partit Republicà Federal Francesc Julià (27.359 vots) i J. Teodor Canet (26.987 vots) eren els tercers.

La segona volta del 3 de desembre de 1933

El 3 de desembre es féu una segona volta electoral per cobrir els dos escons de la minoria, a aquelles circumscipcions en què no hi havia hagut cap candidat que hagués arribat al mínim del 20% del total dels vots emesos per obtenir l'acta a la primera volta. S'hi podien presentar els candidats de la primera volta que haguessin obtingut almenys el 8% del sufragis i, a més, cada elector solament podia escollir un sol candidat.

S'hi presentaren els radicals Francesc Julià Perelló i Josep Teodor Canet Menéndez, que tingueren el suport del centredreta, i el socialista Alexandre Jaume Rosselló, animat per l'esquerra. El 28 de novembre, el comitè provincial del Partit Republicà Radical féu una distribució dels municipis de les illes en les quals havia de ser votat un dels dos candidats per aconseguir les dues actes de diputats. Manacor havia de votar Josep Teodor Canet.

El Partit Republicà Conservador decidí donar suport al candidat radical en la segona volta³⁰ igual que ho féu el Partit Republicà de Centre.

Josep Teodor Canet aconseguí una majoria aclaparadora amb 3.541 vots (82,12%). Així i tot, 115 electors (2,67% dels votants) preferiren no seguir els suggeriments territorials del Partit Radical i optar per Francesc Julià. El candidat socialista Alexandre Jaume obtingué 656 vots (15,21%). Podem dir que el centre dreta, disciplinadament, donà suport al candidat radical i, al mateix temps, una part de l'esquerra republicana també féu costat als candidats radicals.

La segona volta del 3 de desembre de 1933

Candidat	Dist1	%	Dist2	%	Dist3	%	Dist4	%	Total	%
J. Teodor Canet	926	92,14	841	81,41	611	66,41	1.163	85,89	3.541	82,12
F. Julià Perelló	26	2,59	39	3,78	23	2,50	27	2,00	115	2,67
A. Jaume Rosselló	53	5,27	153	14,81	286	31,09	164	12,11	656	15,21
TOTAL	1.005	100,0	1.033	100,0	920	100,0	1.354	100,0	4.312	100,0

FONT: elaboració personal a partir del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.454. Dijous, 7 de desembre de 1933, pàg. 3.

A les Illes Balears sortiren elegits els dos candidats radicals Francesc Julià (47.424 vots) i Josep Teodor Canet (48.879 vots) —que obtingué els vots del centredreta de Menorca i Eivissa i Formentera— mentre que Alexandre Jaume aconseguí 25.036 vots.

Les eleccions a diputats a Corts del 16 de febrer de 1936

A Manacor havien tingut un ampli ressò els fets d'octubre de 1934. S'hi produí una vaga general i, el 12 d'octubre, la Guàrdia Civil clausurà la Casa del Poble i detingué alguns socialistes i republicans d'esquerres. A més, els regidors socialistes foren suspesos.

Des del 1935, s'havia produït una bipolarització, cada vegada més tensa, entre les dretes i les esquerres. Eren freqüents les polèmiques entre els setmanaris *Voz y Voto*, de dreta, i *Nosotros*, d'esquerra.

El 7 de gener de 1936 el Govern decretà la dissolució de les Corts i va restablir les garanties constitucionals a tot el territori de la República. A Madrid, el 15 de gener de 1936 es féu públic el Manifest-Programa que aviat fou batejat per l'opinió pública com el pacte del Front Popular. A Mallorca, el 20 de gener es reuní per primera vegada el Comitè d'Enllaç del Front Popular d'Esquerres, amb representació d'Unió Republicana, Esquerra Republicana Balear, Partit Republicà Democràtic Federal i el Partit i les Joventuts Socialistes i Comunistes. Posteriorment s'hi afegiria també al bloc frontpopulista el Partit Obrer d'Unificació Marxista. A Manacor es constituí el bloc antifeixista format pel Partit i la Joventut Socialista, Partit Comunista, Unió Republicana, Esquerra Republicana Balear, Joventut Republicana i Unió General de Treballadors i presidit per Guillem Fullana.

Les discussions bàsicament dels integrants del bloc se centraren en la designació dels candidats. Així, el 25 de gener feren pública la llista que proposaven Esquerra Republicana (Bernat Jofre, Francesc Carreras i Pere Oliver Domenge) i Unió Republicana (Antoni Amer). Els socialistes també donaren a conèixer el 25 de gener la seva proposta: Alexandre Jaume i Antoni Gomila. El 27 de gener es tornà a reunir el Comitè d'Enllaç i es decidí que es retirava un candidat d'Esquerra Republicana (Pere Oliver) i en el seu lloc es posava Antoni Amer, d'Unió Republicana. Així doncs, s'acordà que es presentarien els socialistes Alexandre

Jaume i Antoni Gomila; Bernat Jofre i Francesc Carreres, d'Esquerra Republicana Balear, i Antoni Amer, d'Unió Republicana. En els decurs dels dies següents, els altres partits polítics i sindicats d'esquerres feren públic el seu suport a la candidatura del Front Popular. Mentrestant, el 31 de gener, la candidatura electoral de centre-dreta, integrada per Acció Popular Agrària, Partit Republicà de Centre i Partit Regionalista, acordà formar una llista unitària amb l'objectiu de copar els set escons de diputats que pertocaven a les Balears. Així i tot, encara no es tenien definits els candidats que havien de ser proclamats pels partits respectius. Finalment els set candidats foren Tomàs Salort Olives (CEDA), Cèsar Puget Riquer (CEDA), Joan Pujol Martínez (CEDA) —director del diari madrileny *Informaciones*—, Joan March Servera (independent) —fill de Joan March Ordinas —Verga—, Pere Matutes Noguera (independent), Jaume Suau Pons (independent) i Bartomeu Fons Jofre de Villegas (Partit Regionalista).

Al començament de gener de 1936 es creà a Manacor la Joventut d'Acció Popular. L'acte se celebrà en el local d'Acció Popular i hi hagué discursos dels dirigents Guillem Morey, Jordi Andreu, Bartomeu Company, Francesc J. Ribas de Sentmenat i el cap provincial d'Acció Popular, Lluís Zaforteza Villalonga.³¹

El 6 de gener se celebrà al Teatre Principal un míting del Partit Federal en el qual davant una nombrosa concurrència hi varen intervenir Serra Crespo, Francisco Macià, Agustí Comenges, Bertran de Quintana, Angel Pestaña i Eduardo Barriobero.³²

El dilluns 27 de gener es féu al Teatre Principal un míting d'esquerres en el qual varen intervenir els dirigents manacorins Amer i Quetglas i els ciutadans Docmael López i Eusebi Heredero Clar.³³

Durant la campanya dels comicis generals de febrer de 1936, la Falange Espanyola a tot Mallorca solament organitzà mítings a Manacor i a Campanet. El matí del 19 de gener, es féu al Teatre Principal de Manacor el primer míting de Falange a Mallorca, amb l'assistència de representacions de Palma, Lluçmajor, sa Pobla, Búger, Campanet, Santa Maria i Felanitx, que portaven "sus estandartes rojos y negros con las flechas y el yugo." Un grup de militants d'esquerres intentaren impedir la celebració de l'acte i foren amenaçats per un falangista armat. Donat el nivell d'exaltació, el batle decidí suspendre el míting i la Guàrdia Civil desallotjà el local.³⁴ El comitè del Front Popular d'Esquerres, presidit per Guillem Fullana, féu un comunicat de protesta per la tergiversació feta per la premsa diària de Palma ja que culpava com a promotors dels incidents en el míting de Falange als esquerrans manacorins.³⁵

El diumenge 2 de febrer els falangistes hi tornaren a fer un acte de propaganda. A les 10,30h al Teatre Principal, l'escenari del qual estava "severamente" engalanat amb els noms dels morts pel "movimiento, rodeando la histórica insignia de las flechas y el yugo." L'acte s'inicià amb la lectura dels "màrtirs" de la Falange i seguidament intervingueren el secretari provincial Antoni Nicolau, el cap de Milícies Joan Riera —que parlà sobre l'essència i tàctica del moviment nacional-sindicalista—, el cap de Premsa i Propaganda Néstor Gallego —que explicà la doc-

trina del Moviment— i el cap provincial Alfonso de Zayas. El míting acabà amb les consignes d'"Arriba España, Una, Grande, Libre."³⁶ El capità de la Guàrdia Civil de Manacor informà al governador civil que no s'havia produït cap incident i que hi havien assistit més de mil persones.³⁷ El setmanari *Voz y Voto*, de l'1 de febrer, havia publicat l'anunci de mitja portada del míting de la Falange del dia 2 de febrer.³⁸

Al Teatre Varietats s'hi féu un míting del Front Popular en el qual hi féu la presentació al públic l'Orfeó de les Joventuts Socialistes de Manacor, dirigit pel mestre Gayà, que interpretà l'Himne del Riego, La Internacional i altres peces. El president de les Joventuts Socialistes de Palma, Ferran Rado, durant la seva intervenció va censurar les autoritats, fet que motivà que el batle el cridés a l'ordre per dues vegades "y como insistiera nuevamente sobre el mismo tema, intentó llamarle nuevamente la atención, en cuyo momento el público que llenaba el local, promovió fuerte alboroto como protesta de la actuación de dicho Delegado, por cuyo motivo ésta autoridad dió por terminado el acto, ordenando que fuera desalojado el local." El batle envià a demanar la Guàrdia Civil, que desallotjà el teatre sense que ocorregués cap incident.³⁹

La setmana del dilluns 10 al dissabte 15 de febrer a Manacor se celebraren diàriament actes de propaganda electoral tant de les dretes com de les esquerres.

La Coalició de Dretes féu un acte electoral el 12 de febrer al Teatre Principal, en el qual varen intervenir Gabriel Ferrer, Tomàs Feliu, Josep Ensenyat i el candidat a diputat, Jaume Suau.⁴⁰ El 14 de febrer, al Teatre Varietats, que estava totalment ple, es tornà a fer un altre míting en el qual parlaren Guillem Morey, Jordi Andreu, el candidat de la CEDA Joan Pujol, el president d'Acció Popular Lluís Zaforteza, la presidenta de la Secció Femenina Francesca Roca i les dirigents Margalida Alcover i Pilar Solanas.⁴¹

La Coalició del Front Popular féu mítings a la Casa del Poble (11 de febrer), Son Banús (11 de febrer), al local d'Unió Republicana (12 de febrer), a la seu d'Esquerra Republicana (13 de febrer).⁴²

El divendres, 14 de febrer, es féu l'acte central al Teatre Principal, ple de gent, en el qual varen intervenir Miquel Duran, Jaume Garcia, Eduard López, Aurora Picornell, Rosa Colom, Enrique Molina, Joan Montserrat i Parets, Docmael López Palop i els candidats a diputats Antoni Amer, Alexandre Jaume i Francesc Carreras. Tancà l'acte el president Miquel Morey i l'Orfeó de la Joventut Socialista interpretà diferents cançons.⁴³ El dissabte, 15 de febrer, també es feren mítings llampecs a la majoria de cafès de Manacor.

Hem de destacar l'elevada participació, ja que dels 11.009 electors n'anaren a votar 8.647 (78,54%) i, per districtes, el de més participació foren el primer (82,65%) i el segon (80,78%) i el de menys, el quart (74,60%).

El 16 de febrer, el 61,58% dels electors manacorins votaren la candidatura de dreta, mentre que el 38,41% ho feia pel Front Popular. Els candidats més votats foren Jaume Suau (5.321 vots), Cèsar Puget (5.298), Tomàs Salort (5.296), Pere Matutes (5.279) i Joan March (5.273). Amb l'estratègia de treure els set diputats de

la Coalició de Dretes, a Manacor, donat que els electors solament podien votar cinc candidats, es deixaren de votar el regionalista Bartomeu Fons (solament aconseguí 28 vots) i el cedista Juan Pujol (21 vots). El manacorí Antoni Amer Llodrà — *Garanya*— fou el més votat de la candidatura del Front Popular i aconseguí 3.382 vots, 87 vots més que el segon més votat de la coalició. El candidat de Falange, José Antonio Primo de Rivera, solament aconseguí 4 vots. Hem de dir que per districtes els resultats foren diferents, ja que en el tercer la victòria va ser per a la coalició d'esquerres (56,42%), però, en canvi, en el districte primer la dreta obtingué un contundent 79,55% dels vots.

Les eleccions generals a diputats a Corts del 16 de febrer de 1936

Candidat	Partit	Dist1	Dist2	Dist3	Dist4	Total	%
Electors		1.890	2.497	2.401	4.221	11.009	
Votants		1.562	2.017	1.919	3.149	8.647	78,54
Núm. de paperetes llegides		1.561	2.016	1.918	3.149	8.644	78,52
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons Jofre de Villegas	PR	4	1	10	13	28	
Tomàs Salort Olives	CEDA	1.238	1.078	837	2.143	5.296	
Cèsar Puget Riquer	CEDA	1.243	1.077	834	2.144	5.298	
Pere Matutes Noguera	INDEP.	1.223	1.077	822	2.157	5.279	
Joan March Servera	INDEP.	1.227	1.066	834	2.146	5.273	
Jaume Suau Pons	INDEP.	1.244	1.081	837	2.159	5.321	
Joan Pujol Martínez	CEDA	4	1	—	16	21	
Subtotal		6.183	5.381	4.174	10.778	26.516	61,57
Francesc Carreras Reura	IR	309	924	1.079	981	3.293	
Bernat Jofre Roca	IR	315	926	1.076	978	3.295	
Alexandre Jaume Rosselló	S	310	921	1.079	977	3.287	
Antoni Amer Llodrà	UR	345	951	1.091	995	3.382	
Antoni Gomila Pons	S	307	920	1.079	976	3.282	
Subtotal		1.586	4.642	5.404	4.907	16.539	38,41
José A. Primo de Rivera	FE	3	—	1	—	4	0,01
En blanc		1	1	1	—	3	0,01
TOTAL		7.773	10.024	9.580	15.685	43.062	100,00

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.799, dijous, 20 de febrer de 1936, pàg. 4-5, i de les actes d'Eleccions generals del 16 de febrer de 1936. Sign. III-780. Arxiu General del Consell de Mallorca.

Els resultats d'aquestes eleccions, a la circumscripció de les Balears, foren totalment favorables a la coalició de dretes, que va treure a la primera volta, els set escons i aconseguí el 68,3% dels vots. Els candidats del centre-dreta aconseguiren, segons l'acta d'escrutini, els resultats següents: Joan March Servera (91.183 vots), Bartomeu Fons (84.308 vots), Juan Pujol (84.121 vots), Pere Matutes (83.455 vots), Jaume Suau (82.895 vots), Cèsar Puget (81.074 vots) i Tomàs Salord (79.794 vots). En canvi, els integrants de la candidatura d'esquerres obtingueren aquests

resultats: Bernat Jofre (54.413 vots), Francesc Carreras (54.397 vots), Alexandre Jaume (54.156 vots), Antoni Amer (53.966 vots) i Antoni Gomila (53.100 vots). El falangista José Antonio Primo de Rivera aconseguí 96 vots, tots concentrats a Mallorca.⁴⁴

A Manacor, el diumenge 8 de març se celebrà una manifestació, organitzada pel Front Popular d'Esquerres, per festejar la victòria de les esquerres arreu de l'Estat en les eleccions del 16 de febrer i la concessió de l'amnistia. Els manifestants se concentraren a les 10h del matí a la plaça de Pi i Margall i, precedits per la Banda de Música de Manacor i l'Orfeo de la Joventut Socialista, van recórrer els principals carrers de la ciutat, portant cartells i banderes de les diverses agrupacions d'esquerreres. A la plaça del Comte de Sallent, des del balcó del local d'Esquerra Republicana Balear, es dirigiren als concentrats el batle Mateu Soler i el dirigent del Front Popular, Lliteras. A les 12h es donà per acabat l'acte i els manifestants es dispersaren pacíficament.⁴⁵

Les eleccions de compromissaris per a l'elecció del president de la república del 26 d'abril de 1936

Aquesta consulta electoral fou determinada pel fet que les Corts, sorgides dels comicis generals de febrer de 1936, varen destituir el 7 d'abril el president de la República, Niceto Alcalá Zamora, per improcedència, d'acord amb la Constitució, de la segona dissolució de les Corts decretada pel president. La Constitució de 1931, a l'article 68, preveia que el nou president havia de ser escollit per una assemblea integrada pels membres de les Corts i pel mateix nombre de compromissaris que de diputats.⁴⁶ Això determinà que es fes una consulta electoral per elegir els compromissaris que havien de participar en l'elecció del nou president de la República.

El 23 d'abril, la Junta Provincial del Cens Electoral, a proposta de l'exdiputat Alexandre Jaume i de deu regidors del Front Popular de l'Ajuntament de Palma, proclamà candidats a compromissaris els socialistes Antoni Gomila i Alexandre Jaume; Bernat Jofre, d'Esquerra Republicana, i Antoni Amer, d'Unió Republicana. La premsa, a més, anuncià que corria el rumor que també es votaria, a més dels quatre candidats proclamats, el governador civil de Madrid, Francesc Carreras. Aquests cinc candidats, doncs, que havien constituït la coalició del Front Popular el febrer de 1936 anaven pels cinc llocs de la majoria. L'horabaixa del dia de l'elecció es donà l'ordre de votar dos candidats més: Docmael López Palop d'Unió Republicana i Andreu Sureda Nicolau del Partit Comunista, per ocupar els dos escons de la minoria. Aquesta designació provocà una certa polèmica entre els partits del Front Popular.

Per tant, en aquests comicis del 26 d'abril es varen abstenir, tant d'intervenir com d'anar a votar, el Partit Republicà de Centre, la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes -CEDA- i el Partit Regionalista. A Manacor, igual que en el conjunt de les Balears, aquestes eleccions foren molt tranquil·les, però s'hi va registrar un percentatge molt elevat d'abstenció. Així, dels 11.009 electors mana-

corins solament n'anaren a votar 1.530 (13,90% del cens electoral).

Si comparam la participació d'aquestes eleccions amb les generals de febrer, veiem que, a les primeres hi concorregueren al voltant de 8.610 votants davant els 1.530 d'aquestes darreres. És a dir, solament el 17,77% dels votants de les eleccions de febrer tornaren anar a votar.

Però si comparam els vots d'esquerres entre ambdues eleccions, observam que a les del 16 de febrer votaren per les esquerres entorn de 3.310 electors al costat dels 1.530 (46,22%) de les últimes.

Els candidats oscil·laren entre els 1.529 vots d'Antoni Gomila i els 1.410 del manacorí Antoni Amer. És sorprenent que entre els cinc candidats del Front Popular el que obtingué menys vots sigui precisament el batle de Manacor, Antoni Amer.

Les eleccions de compromissaris per a l'elecció del president de la República del 26 d'abril de 1936

candidats	D.1	D.2	D.3	D.4	total	%
Electors	1.890	2.497	2.401	4.221	11.009	
Votants	145	393	463	541	1.542	14,01
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Alexandre Jaume	141	383	451	539	1.514	
Francesc Carreras	142	392	448	541	1.523	
Antoni Amer	128	340	425	517	1.410	
Bernat Jofre	145	393	445	540	1.523	
Antoni Gomila	142	385	463	539	1.529	
TOTAL	698	1.893	2.232	2.676	7.499	

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.829. Dijous, 30 d'abril de 1936, pàgs. 3-4.

El setmanari *Voz y Voto*, del 2 de maig de 1936, dedicà l'editorial a comentar aquests comicis i destacà la normalitat i la calma absoluta, "tan absoluta que no se notó siquiera el movimiento regular de los días festivos, en las calles de nuestra ciudad. [...] El retraimiento del cuerpo electoral fué importante en extremo, dando idea aproximada del fenómeno el escaso número de votos que se depositaron en las urnas." El setmanari atribuïa la forta abstenció al "cansancio del cuerpo electoral", ja que "al parecer no han sido solamente los grupos de derecha y centro los que se abstuvieron de acudir a los comicios obedeciendo a la actitud de los partidos, sino que el Bloque Popular, ha experimentado también en número de votantes los efectos del ambiente." Apuntava que tal volta havia pogut influir en l'actitud abstencionista dels electors "el no saber aún, el día de la elección de compromisarios, los candidatos o candidato a la Primera Magistratura de la República, que aquellos iban a votar." A més, també esmentava que o "la verdadera fuerza perteneciente a la disciplina de los partidos del Bloque, fué la que acudió el domingo a los comi-

cios" o que "seguros de antemano del triunfo los Partidos del Bloque, por la abstención de los demás partidos, no movilizaran en su totalidad sus huestes."⁴⁷

El setmanari *Nosotros* criticà durament l'abstenció de les dretes en les eleccions a Compromissaris "con el pretexto del desorden que impera. Esa gente de orden sólo se siente dentro de la libertad cuando puede atropellar y estrangular al pobre trabajador, a la misma fuerza social que le mantiene."⁴⁸

La tranquil·litat fou la característica principal d'aquells comicis juntament amb la notable abstenció. L'endemà, la premsa diària informà que les eleccions s'havien desenvolupat sense incidents i que havien sortit elegits els set candidats del Front Popular. El 30 d'abril, la Junta Provincial del Cens Electoral es reuní per fer l'escrutini final i la proclamació dels candidats elegits. Els resultats foren els següents: Francesc Carreras (60.747 vots), Bernat Jofre (59.882 vots), Alexandre Jaume (59.595 vots), Antoni Amer (59.248 vots), Antoni Gomila (58.805), Andreu Sureda (8.123) i Dòmael López (7.327 vots).

Podem concloure que:

- El comportament electoral de la població manacorina presenta dues fases ben diferenciades. Una primera etapa (1931) de clara superioritat de l'esquerra i una segona, a partir de 1933, amb una tendència favorable a la dreta.
- Els millors resultats de les esquerres es varen produir en les eleccions de diputats a Corts Constituents de juny de 1931 en què varen obtenir el 63,38% i en els comicis complementaris per cobrir l'escó de Manuel Azaña el 4 d'octubre de 1931, en què varen aconseguir el 54,66% dels vots. En canvi, les dretes feren els percentatges més bons en les eleccions generals de novembre de 1933, quan tragueren el 58,68%, i en les de febrer de 1936 quan obtingueren el 61,58%.
- Hem de destacar la notable participació en els comicis generals de juny de 1931, de novembre de 1933 i de febrer de 1936.
- Sobre el comportament per districtes podem dir que la participació més elevada es donava al districte primer i en canvi el tercer i el quart, amb força població dispersa, eren els que tenien una abstenció més elevada.
- El districte primer i quart eren els que tenien un comportament més favorable al centredreta mentre que el districte tercer era el més esquerrà.
- Hem de destacar la forta tensió durant la campanya electoral que es va viure als comicis generals de novembre de 1933 i, sobretot, de febrer de 1936. El 1936, la Falange organitzà dos actes electorals a Manacor, el primer dels quals fou suspès pels aldarulls que hi hagué. També es va suspendre un acte electoral de la Coalició d'Esquerres.

Apèndix

Les consultes electorals durant la segona república a Manacor (districtes i seccions)

Les eleccions de diputats a Corts Constituents del 28 de juny de 1931

Districte 1r

candidat	partit	Secc 1º	Secc. 2º	total	%
Josep Socias	CD	78	81	159	
J.M.Ruiz	CD	66	77	143	
Bartomeu Fons	CD	78	84	162	
Carles Roman	CD	56	58	114	
SUBTOTAL		278	300	578	23,65
Joan March	PRC	123	90	213	
Lluís Alemany	PRC	100	72	172	
Pere Matutes	PRC	80	72	152	
SUBTOTAL		303	234	537	21,98
Manuel Azaña	CRS	165	87	252	
Gabriel Alomar	CRS	173	96	269	
Alexandre Jaume	CRS	161	88	249	
Francec Julià	CRS	164	91	255	
J.Teodor Canet	CRS	155	84	239	
SUBTOTAL		818	446	1.264	51,76
Antoni Pou	RC	47	18	65	2,66
TOTAL		1.446	998	2.444	100,00

Districte 2n

candidat	partit	Secc 1º	Secc. 2º	total	%
Josep Socias	CD	94	54	148	
J.M.Ruiz	CD	85	48	133	
Bartomeu Fons	CD	92	53	145	
Carles Roman	CD	81	45	126	
SUBTOTAL		352	200	552	16,94
Joan March	PRC	90	87	177	
Lluís Alemany	PRC	76	79	155	
Pere Matutes	PRC	72	72	144	
SUBTOTAL		238	238	476	14,61
Manuel Azaña	CRS	192	255	447	
Gabriel Alomar	CRS	197	256	453	
Alexandre Jaume	CRS	193	249	442	
Francec Julià	CRS	189	225	414	
J.Teodor Canet	CRS	186	246	432	
SUBTOTAL		957	1.231	2.188	67,12
Antoni Pou	RC	24	20	44	1,35
TOTAL		1.571	1.689	3.260	100,00

Districte 3r

candidat	partit	Secc 1º	Secc. 2º	total	%
Josep Socias	CD	46	55	101	
J.M.Ruiz	CD	39	52	91	
Bartomeu Fons	CD	47	57	104	
Carles Roman	CD	40	54	94	
SUBTOTAL		172	218	390	11,08
Joan March	PRC	61	98	159	
Lluís Alemany	PRC	58	70	128	
Pere Matutes	PRC	49	64	113	
SUBTOTAL		168	232	400	11,36
Manuel Azaña	CRS	255	283	538	
Gabriel Alomar	CRS	258	286	544	
Alexandre Jaume	CRS	256	281	537	
Francec Julià	CRS	255	280	535	
J.Teodor Canet	CRS	248	274	522	
SUBTOTAL		1.272	1.404	2.676	75,98
José Bullejos	PC	3	2	5	
Manuel Adame	PC	3	2	5	
José Silva	PC	3	2	5	
Dolores Ibarruri	PC	3	2	5	
Encarnación Fullola	PC	3	2	5	
SUBTOTAL		15	10	25	0,71
Antoni Pou	RC	14	17	31	0,88
TOTAL		1.641	1.881	3.522	100,00

Districte 4t

candidat	partit	Secc 1º	Secc.2º	Secc. 3º	Secc.4º	total	%
Josep Socias	CD	50	148	109	8	315	
J.M.Ruiz	CD	47	140	108	8	303	
Bartomeu Fons	CD	53	150	108	8	319	
Carles Roman	CD	45	79	107	8	239	
SUBTOTAL		195	517	432	32	1.176	24,89
Joan March	PRC	58	140	84	8	290	
Lluís Alemany	PRC	50	117	67	7	241	
Pere Matutes	PRC	45	112	63	7	227	
SUBTOTAL		153	369	214	22	758	16,04
Manuel Azaña	CRS	237	139	155	14	545	
Gabriel Alomar	CRS	236	138	152	14	540	
Alexandre Jaume	CRS	236	137	155	14	542	
Francec Julià	CRS	237	138	155	14	544	
J.Teodor Canet	CRS	237	136	157	14	544	
SUBTOTAL		1.183	688	774	70	2.715	57,45
José Bullejos	PC	—	1	—	—	1	
Manuel Adame	PC	—	1	—	—	1	
José Silva	PC	—	1	—	—	1	
Dolores Ibarruri	PC	—	1	—	—	1	
Encarnación Fullola	PC	—	1	—	—	1	
SUBTOTAL		—	5	—	—	5	0,11
Antoni Pou	RC	18	25	28	1	72	1,53
TOTAL		1.549	1.604	1.448	125	4.726	100,00

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.074. Dissabte, 4 de juliol de 1931, pàgs. 1-2.

Les eleccions complementàries per cobrir l'escó de Manuel Azaña del 4 d'octubre de 1931

Districte 1r

candidat	partit	Secc. 1º	Secc. 2º	total	%
Electors		361	274	635	
Votants		214	134	348	54,80
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Pou	Con.Rep.	119	88	207	59,49
Francesc Carreras	Republicà	93	46	139	39,95
Manuel Adame	Comunista	2	—	2	0,58
TOTAL		214	134	348	100,00

Districte 2n

candidat	partit	Secc. 1º	Secc. 2º	total	%
Electors		427	431	858	
Votants		193	270	463	53,96
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Pou	Con.Rep.	84	106	190	41,04
Francesc Carreras	Republicà	104	163	267	57,67
Manuel Adame	Comunista	3	1	4	0,87
En blanc		2	—	2	0,44
TOTAL		193	270	463	100,00

Districte 3r

candidat	partit	Secc. 1º	Secc. 2º	total	%
Electors		451	494	945	
Votants		189	218	407	43,07
*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Pou	Con.Rep.	38	60	98	24,08
Francesc Carreras	Republicà	144	153	297	72,98
Manuel Adame	Comunista	7	5	12	2,95
TOTAL		189	218	407	100,00

Districte 4t

candidat	partit	Secc. 1º	Secc. 2º	Secc. 3º	Secc. 4º	total	%
Electors		426	460	482	380	1.748	
Votants		180	163	115	106	564	32,27
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Antoni Pou	Con.Rep.	46	107	61	73	287	50,89
Francesc Carreras	Republicà	128	56	54	33	271	48,05
Manuel Adame	Comunista	6	—	—	—	6	1,07
TOTAL		180	163	115	106	564	100,00

Les eleccions generals de diputats a Corts del 19 de novembre de 1933

Districte 1r

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Total	%
Electors		561	589	488	1.638	
Votants		436	471	398	1.305	79,67
Núm. paperetes llegides		436	471	397	1.304	79,61
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons J. de Villegas	CCRD	344	391	305	1.040	
Ll. Zaforteza	CCRD	327	385	290	1.002	
T. Salord	CCRD	327	384	289	1.000	
J. March	CCRD	344	386	306	1.036	
P. Matutes	CCRD	333	382	300	1.015	
Subtotal		1.675	1.928	1.490	5.093	78,16
J. Quint Zaforteza	Trad.	3	9	2	14	
M. Alcon	Trad.	2	7	2	11	
Subtotal		5	16	4	25	0,38
F. Julià	PRF	97	61	74	232	
J. Teodor Canet	PRF	98	59	75	232	
E. Heredero	PRF	82	56	65	203	
B. Tur	PRF	71	52	60	183	
D. López	PRF	78	54	61	193	
Subtotal		426	282	335	1.043	16,01
F. Carreras	CE	19	25	28	72	
M. Mayol	CE	16	24	27	67	
A. Torrejón	CE	15	24	27	66	
A. Jaume	CE	19	25	28	72	
D. Garcia	CE	14	25	27	66	
Subtotal		83	123	137	343	5,26
José A. Balbotín	PC	1	—	1	2	
Francisco Galán	PC	1	—	1	2	
Miquel Llabrés	PC	1	—	1	2	
Ateu Martí	PC	1	—	1	2	
Miquel Casanovas	PC	1	—	1	2	
Subtotal		5	—	5	10	0,15
Altres candidats	*1	—	—	—	1	0,02
En blanc		—	—	1	1	0,02
TOTAL		2.195	2.349	1.972	6.516	100,00

* En aquesta secció el conservador Miquel Maura obtingué 1 vot.

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.115. Dijous, 8 d'octubre de 1931, pàg. 2.

Districte 2n

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Total	%
Electors		589	537	454	474	2.054	
Votants		451	368	307	370	1.496	72,83
Núm. paperetes llegides		450	368	306	369	1.493	72,69
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons J. de Villegas	CCRD	334	168	147	231	880	
Ll. Zaforteza	CCRD	328	159	146	224	857	
T. Salord	CCRD	328	159	147	222	856	
J. March	CCRD	321	165	147	239	872	
P. Matutes	CCRD	317	165	147	236	865	
Subtotal		1.628	816	734	1.152	4.330	58,18
J. Quint Zaforteza	Trad.	18	4	—	4	26	
M. Alcon	Trad.	16	4	—	4	24	
Subtotal		34	8	—	8	50	0,67
F. Julià	PRF	75	130	109	113	427	
J. Teodor Canet	PRF	76	130	109	113	428	
E. Heredero	PRF	71	123	110	108	412	
B. Tur	PRF	66	122	109	99	396	
D. López	PRF	66	122	109	96	393	
Subtotal		354	627	546	529	2.056	27,62
F. Carreras	CE	46	71	49	30	196	
M. Mayol	CE	44	71	49	30	194	
A. Torrejón	CE	44	72	49	29	194	
A. Jaume	CE	46	72	49	30	197	
D. García	CE	45	71	49	29	194	
Subtotal		225	357	245	148	975	13,10
J.A. Balbotín	PC	1	2	2	1	6	
Francisco Galán	PC	1	2	2	1	6	
Miquel Llabrés	PC	—	2	2	1	5	
Ateu Martí	PC	1	2	2	1	6	
Miquel Casanovas	PC	1	2	2	1	6	
Subtotal		4	10	10	5	29	0,39
En blanc		1	—	1	1	3	0,04
TOTAL		2.246	1.818	1.536	1.843	7.443	100,00

Districte 3r

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Total	%
Electors		538	589	435	426	1.988	
Votants		369	396	322	291	1.378	69,32
Núm. paperetes llegides		369	396	322	289	1.378	69,22
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons J. de Villegas	CCRD	207	181	172	102	662	
Ll. Zaforteza	CCRD	205	174	173	98	650	
T. Salord	CCRD	205	171	174	96	646	
J. March	CCRD	192	186	176	105	659	
P. Matutes	CCRD	189	177	171	99	636	
Subtotal		998	889	866	500	3.253	47,52
J. Quint Zaforteza	Trad.	19	1	1	2	23	
M. Alcon	Trad.	19	1	1	2	23	
Subtotal		38	2	2	4	46	0,67
F. Julià	PRF	87	130	81	122	420	
J. Teodor Canet	PRF	88	134	80	119	421	
E. Heredero	PRF	87	127	83	117	414	
B. Tur	PRF	82	125	76	113	396	
D. López	PRF	82	122	81	114	399	
Subtotal		426	638	401	585	2.050	29,95
F. Carreras	CE	74	82	66	66	288	

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Total	%
M. Mayol	CE	74	80	63	66	283	
A. Torrejón	CE	73	82	64	66	285	
A. Jaume	CE	73	91	66	68	298	
D. Garcia	CE	74	80	64	66	284	
Subtotal		368	415	323	332	1.438	21,01
J.A. Balbotín	PC	3	6	1	4	14	
Francisco Galán	PC	2	7	1	4	14	
Miquel Llabrés	PC	—	5	1	4	10	
Ateu Martí	PC	—	4	1	4	9	
Miquel Casanovas	PC	—	4	1	4	9	
Subtotal		5	26	5	20	56	0,82
En blanc		—	—	—	2	2	0,03
TOTAL		1.835	1.970	1.597	1.443	6.845	100,00

Districte 4t

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Sec.5	Sec.6	Sec.7	Total	%
Electors		484	502	605	556	449	583	609	3.788	
Votants		307	325	407	331	305	432	324	2.431	64,18
Núm. paperetes llegides		307	325	407	331	305	432	324	2.431	64,18
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons J. de Villegas	CCRD	184	166	358	246	267	284	234	1.739	
Ll. Zaforteza	CCRD	184	165	351	240	265	274	229	1.708	
T. Salord	CCRD	184	165	356	240	265	278	232	1.720	
J. March	CCRD	169	164	342	244	260	284	229	1.692	
P. Matutes	CCRD	169	164	337	238	259	284	229	1.680	
Subtotal		890	824	1.744	1.208	1.316	1.404	1.153	8.539	70,42
J. Quint Zaforteza	Trad.	15	2	16	6	9	1	6	55	
M. Alcon	Trad.	15	2	16	6	9	1	6	55	
Subtotal		30	4	32	12	18	2	12	110	0,91
F. Julià	PRF	84	106	38	64	32	106	89	519	
J. Teodor Canet	PRF	84	106	38	64	31	106	89	518	
E. Heredero	PRF	83	106	37	61	29	97	86	499	
B. Tur	PRF	83	105	36	56	28	91	88	487	
D. López	PRF	83	105	37	58	28	93	86	490	
Subtotal		417	528	186	303	148	493	438	2.513	20,72
F. Carreras	CE	41	50	16	21	9	50	3	190	
M. Mayol	CE	40	50	12	21	9	50	3	185	
A. Torrejón	CE	41	50	12	22	9	49	3	186	
A. Jaume	CE	41	50	13	21	9	49	3	186	
D. Garcia	CE	40	50	12	21	8	49	3	183	
Subtotal		203	250	65	106	44	247	15	930	7,67
J.A. Balbotín	PC	2	4	—	1	—	—	—	7	
Francisco Galán	PC	2	4	—	1	—	—	—	7	
Miquel Llabrés	PC	1	4	—	1	—	—	—	6	
Ateu Martí	PC	2	4	—	1	—	—	—	7	
Miquel Casanovas	PC	2	4	—	1	—	—	—	7	
Subtotal		9	20	—	5	—	—	—	34	0,28
TOTAL		1.549	1.626	2.027	1.634	1.526	2.146	1.618	12.126	100,00

FONT: elaboració personal a partir de les actes d'Eleccions generals del 19 de novembre de 1933. Arxiu General del Consell de Mallorca.

La segona volta del 3 de desembre de 1933

Districte 1r

Candidat	Sec1	Sec2	Sec3	Total	%
J. Teodor Canet	320	349	257	926	92,14
F. Julià Perelló	12	3	11	26	2,59
A. Jaume Rosselló	18	13	22	53	5,27
TOTAL	350	365	290	1.005	100,0

Districte 2n

Candidat	Sec1	Sec2	Sec3	Sec4	Total	%
J. Teodor Canet	257	173	177	234	841	81,41
F. Julià	1	7	12	19	39	3,78
A. Jaume	38	47	44	24	153	14,81
TOTAL	296	227	233	277	1.033	100,0

Districte 3r

Candidat	Sec1	Sec2	Sec3	Sec4	Total	%
J. Teodor Canet	172	180	151	108	611	66,41
F. Julià	4	5	9	5	23	2,50
A. Jaume	67	89	57	73	286	31,09
TOTAL	243	274	217	186	920	100,0

Districte 4t

Candidat	Sec1	Sec2	Sec3	Sec4	Sec5	Sec6	Sec7	Total	%
J. Teodor Canet	142	134	194	165	143	243	142	1.163	85,89
F. Julià	4	8	2	4	3	2	4	27	2,00
A. Jaume	43	43	3	10	4	57	4	164	12,11
TOTAL	189	185	199	179	150	302	150	1.354	100,0

FONT: elaboració personal a partir del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.454. Dijous, 7 de desembre de 1933, pàg. 3.

Eleccions de diputats a Corts del 16 de febrer de 1936

Districte 1r

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Total	%
Electors		342	543	570	435	1.890	
Votants		296	438	466	362	1.562	82,65
Núm. de paperetes llegendes		437	466	362	1.561	82,59	
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons Jofre de Villegas	PR	3	—	1	—	4	
Tomàs Salort Olives	CEDA	245	350	350	293	1.238	
Cèsar Puget Riquer	CEDA	242	357	351	293	1.243	
Pere Matutes Noguera	INDEP.	244	343	348	288	1.223	
Joan March Servera	INDEP.	241	351	349	286	1.227	
Jaume Suau Pons	INDEP.	248	352	354	290	1.244	
Joan Pujol Martínez	CEDA	1	—	1	2	4	
Subtotal		1.224	1.753	1.754	1.452	6.183	79,55
Francesc Carreras Reura	IR	47	87	109	66	309	
Bernat Jofre Roca	IR	47	86	113	69	315	
Alexandre Jaume Rosselló	S	48	86	108	68	310	
Antoni Amer Llodrà	UR	57	92	120	76	345	
Antoni Gomila Pons	S	47	85	109	66	307	
Subtotal		246	436	559	345	1.586	20,40
José A. Primo de Rivera	FE	2	1	—	—	3	0,04
En blanc		—	1	—	—	1	0,01
TOTAL		1.472	2.191	2.313	1.797	7.773	100,00

Districte 2n

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Sec.5	Total	%
Electors		460	461	551	579	446	2.497	
Votants		367	381	437	475	357	2.017	80,78
Núm. de paperetes llegendes		367	381	437	475	356	2.016	80,74
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons Jofre de Villegas	PR	1	—	—	—	—	1	
Tomàs Salort Olives	CEDA	281	123	174	287	213	1.078	
Cèsar Puget Riquer	CEDA	281	123	173	287	213	1.077	
Pere Matutes Noguera	INDEP.	280	126	171	287	213	1.077	
Joan March Servera	INDEP.	274	123	170	286	213	1.066	
Jaume Suau Pons	INDEP.	281	123	174	290	213	1.081	
Joan Pujol Martínez	CEDA	1	—	—	—	—	1	
Subtotal		1.399	618	862	1.437	1.065	5.381	53,68
Francesc Carreras Reura	IR	85	256	261	185	137	924	
Bernat Jofre Roca	IR	85	258	261	185	137	926	
Alexandre Jaume Rosselló	S	85	258	262	179	137	921	
Antoni Amer Llodrà	UR	86	257	269	199	140	951	
Antoni Gomila Pons	S	85	258	261	179	137	920	
Subtotal		426	1.287	1.314	927	688	4.642	46,31
José A. Primo de Rivera	FE	—	—	—	—	—	—	—
En blanc		—	—	—	—	1	1	0,01
TOTAL		1.825	1.905	2.176	2.364	1.754	10.024	100,00

Districte 3r

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Sec.5	Total	%
Electors		378	420	534	527	542	2.401	
Votants		307	338	432	420	422	1.919	79,93
Núm. de paperetes llegendes		307	338	432	419	422	1.918	79,88
*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
B. Fons Jofre de Villegas	PR	1	4	4	—	1	10	
Tomàs Salort Olives	CEDA	143	134	223	142	195	837	
Cèsar Puget Riquer	CEDA	142	134	223	142	193	834	
Pere Matutes Noguera	INDEP.	141	130	216	142	193	822	
Joan March Servera	INDEP.	143	133	221	142	195	834	
Jaume Suau Pons	INDEP.	143	135	222	142	195	837	
Joan Pujol Martínez	CEDA	—	—	—	—	—	—	
Subtotal		713	670	1.109	710	972	4.174	43,57
Francesc Carreras Reura	IR	163	203	209	277	227	1.079	
Bernat Jofre Roca	IR	163	203	206	277	227	1.076	
Alexandre Jaume Rosselló	S	163	205	207	277	227	1.079	
Antoni Amer Llodrà	UR	166	206	213	276	230	1.091	
Antoni Gomila Pons	S	163	203	209	277	227	1.079	
Subtotal		818	1.020	1.044	1.384	1.138	5.404	56,41
José A. Primo de Rivera	FE	—	—	1	—	—	1	0,01
En blanc		—	—	—	1	—	1	0,01
TOTAL		1.531	1.690	2.154	2.095	2.110	9.580	100,00

Districte 4t

Candidat	Partit	Sec.1	Sec.2	Sec.3	Sec.4	Sec.5	Sec.6	Sec.7	Sec.8	Total	%
Electors		525	542	492	437	527	597	552	549	4.221	
Votants		407	419	389	333	412	461	376	352	3.149	74,60
Núm. paperetes lligades		407	419	389	333	412	461	376	352	3.149	74,60
*****	*****	****	****	****	****	****	****	****	****	*****	*****
B. Fons Jofre de Villegas	PR	—	—	2	—	7	4	—	—	13	
Tomàs Salort Olives	CEDA	211	200	315	246	345	325	251	250	2.143	
Cèsar Puget Riquer	CEDA	211	200	316	—	345	324	251	251	2.144	
Pere Matutes Noguera	INDEP.	210	200	318	246	354	328	250	251	2.157	
Joan March Servera	INDEP.	211	200	318	247	350	321	250	249	2.146	
Jaume Suau Pons	INDEP.	211	200	318	246	354	328	251	251	2.159	
Joan Pujol Martínez	CEDA	—	—	3	—	7	5	—	1	16	
Subtotal		1.054	1.000	1.590	1.231	1.762	1.635	1.253	1.253	10.778	68,72
Francesc Carreras Reura	IR	195	216	71	86	60	130	123	100	981	
Bernat Jofre Roca	IR	195	216	71	86	57	130	123	100	978	
Alexandre Jaume Rosselló	S	194	216	71	85	57	131	123	100	977	
Antoni Amer Llodrà	UR	196	218	71	88	62	133	125	102	995	
Antoni Gomila Pons	S	194	216	71	86	56	130	123	100	976	
Subtotal		974	1.082	355	431	292	654	617	502	4.907	31,28
José A. Primo de Rivera	FE	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
TOTAL		2.028	2.082	1.945	1.662	2.054	2.289	1.870	1.755	15.685	100,0

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.799, dijous, 20 de febrer de 1936, pàg. 4-5, i de les actes d'Eleccions generals del 16 de febrer de 1936. Sign. III-780. Arxiu General del Consell de Mallorca.

Les eleccions de compromissaris per a l'elecció del president de la república del 26 d'abril de 1936

Districte 1r

candidats	D.1 sec. 1	D.1 sec. 2	D.1 sec. 3	D.1 sec. 4	total Núm.	total %
Electors	342	543	570	435	1.890	
Votants	38	26	63	18	145	7,67
*****	****	****	****	****	*****	*****
Alexandre Jaume	38	26	59	18	141	
Francesc Carreras	38	25	61	18	142	
Antoni Amer	38	19	55	16	128	
Bernat Jofre	38	26	63	18	145	
Antoni Gomila	38	26	60	18	142	
TOTAL	190	122	298	88	698	

Districte 2n

candidats	D.2 sec. 1	D.2 sec. 2	D.2 sec. 3	D.2 sec. 4	D.2 sec. 5	total Núm.	total %
Electors	460	461	551	579	446	2.497	
Votants	32	94	122	82	63	393	15,74
*****	****	****	****	****	****	*****	*****
Alexandre Jaume	32	92	120	76	63	383	
Francesc Carreras	31	94	122	82	63	392	
Antoni Amer	28	72	116	74	50	340	
Bernat Jofre	32	94	122	82	63	393	
Antoni Gomila	32	94	120	76	63	385	
TOTAL	155	446	600	390	302	1.893	

Districte 3r

candidats	D.3 sec. 1	D.3 sec. 2	D.3 sec. 3	D.3 sec. 4	D.3 sec. 5	total Núm.	total %
Electors	378	420	534	527	542	2.401	
Votants	74	67	74	130	118	463	19,28
*****	****	****	****	****	****	*****	*****
Alexandre Jaume	74	67	62	130	118	451	
Francesc Carreras	67	67	66	130	118	448	
Antoni Amer	64	56	57	130	118	425	
Bernat Jofre	67	67	63	130	118	445	
Antoni Gomila	74	67	74	130	118	463	
TOTAL	346	324	322	650	590	2.232	

Districte 4t

candidats	D.4 sec. 1	D.4 sec. 2	D.4 sec. 3	D.4 sec. 4	D.4 sec. 5	D.4 sec. 6	D.4 sec. 7	D.4 sec. 8	total Núm.	total %
Electors	525	542	492	437	527	597	552	549	4.221	
Votants	112	91	25	31	20	61	27	174	541	12,82
*****	****	****	****	****	****	****	****	****	*****	*****
Alexandre Jaume	112	91	25	31	20	61	25	174	539	
Francesc Carreras	112	91	25	31	20	61	27	174	541	
Antoni Amer	102	91	25	31	17	51	26	174	517	
Bernat Jofre	112	91	25	31	20	60	27	174	540	
Antoni Gomila	112	91	25	31	20	61	25	174	539	
TOTAL	550	455	125	155	97	294	130	870	2.676	

FONT: elaboració personal a partir de les dades del *Boletín Oficial de la Provincia de Baleares*, núm. 10.829. Dijous, 30 d'abril de 1936, pàgs. 3-4.

NOTES

- 1.- La Secció 1a comprenia els carrers d'A. Rosselló, Amargura, Angle, Bosch, Jaume Domenge, Conquistador, Cós, Estrella, Església, Jaume II, Noguera, Pere Llull, Peral i Soledat i les places de la Constitució, Cós, Església, rector Rubí i Weyler.
- 2.- Integrava els carrers del Centre, García Hernández, Hospital, Nou, Olesa, Pablo Iglesias i Alcalá Zamora i la plaça de Ramon Llull.
- 3.- Comprenia els carrers d'Amer, Amistat, Fermín Galán i Infant i les places de Pi i Margall, Esperanza García, Comte de Sallent i el passeig d'Antoni Maura.
- 4.- Integrava els carrers de l'Aigua, Amor, Artà, Diana, Progrés, Sant Joan, Sant Crist i Silenci.
- 5.- Comprenia els carrers d'Amer, Ballester, Barracar, Caritat, Comte, Esperança, Fe, Lliri, Mas, Sales, Sol i Unió.
- 6.- Comprenia els carrers de l'Aurora, Galmés, Llettra J, Llettra K, Lima, Nord, Penya, Pius IX, Riera, Rosa, Sagrera, Sant Andreu, Sant Francesc, Sant Isidre i Verónica.
- 7.- Integrava els carrers de l'Àngel, Felicitat, Joan Lliteras i Francesc Gomila.
- 8.- Comprenia els carrers d'Assalt, Espanya, Ferrer, General Barceló, Llorenç Galmés, Llettra A, Mesquida, Princesa, Retir, Sant Ramon, Sant Domingo i Sant Vicenç.
- 9.- Integrava els carrers de l'Alegria, Bandris, Carril, Franco, Indústria, Lleó XIII, Moreres, Muntaner, Reis Catòlics i Servera i les places de la Llibertat i Sant Jaume.
- 10.- Comprenia els carrers dels Gerrers, Amador, Llettra F, Migdia, Orient, Pau, Salut, Truyol, Unitat i Virrei Montañans i la plaça Antiga.
- 11.- Integrava els carrers de l'Alameda de la República, Aragó, Carme, Còrrega, Lepant, Mallorca, Nunó Sanç, Pilar, Ponent, Provença, Rosari, Rosselló, Sant Antoni, Sant Rafel i Simó Tort.
- 12.- Comprenia els carrers de Colom, Fàbrica, Gelabert, Llum, Moliners, Remei i Torre i la plaça de la Concordia.
- 13.- Integrava els carrers Comtesa, Creu, Gil, Felanitx, Figuera, Nadal, Rei Sanç, Sant Jeroni, Unió i Vent.
- 14.- Comprenia els indrets de la Vall de la Nou, Bellver, Can Biscai, Can Marsal, sa Canova, sa Cova, sa Murtera, es Rafal Roig, sa Sínia Nova, Son Durí, Son Frau, Son Ramon, Son Segarut, Son Sureda Pobre i sos Ferrés i els habitatges dispersos del Quarter 4t.
- 15.- Integrava els indrets de Can Banús, Can Jordà, Can Forn, Can Pancuit, cases dels horts de Llodrà, Pou Nou, Son Amer, Son Artigues Nou, Son Artigues Vell, Son Banús, Son Espés i Son Pereandreu i els habitatges dispersos del Quarter 3r.
- 16.- Comprenia els habitatges dispersos compresos en la part del Quarter 1r limitat per la carretera d'Artà i de la Torre, el terme municipal de Sant Llorenç i les antigues possessions de Son Tovell, es Coll i Son Moro.
- 17.- Integrava els indrets de Cala Morlanda, coves del Drac, coves dels Hams, Portocristo, el Regal i els habitatges dispersos de sa Gruta, Son Tovell, sa Marineta, es Coll, sa Carrotja i Son Moro.
- 18.- Comprenia els indrets de Can Macià Pels, Can Patró, s'Espinagar Vell, es Fangar, s'Hospitalet, sa Plana Moix, sa Plana Nova, sa Plana Vella, es puig de l'Anar, Son Josep, Son Macià, Son Macià Vell, Son Toni Mas, Tallet i els demés habitatges dispersos compresos en el Quarter 2n.
- 19.- El president de la mesa de la secció 4a del districte 4t envià un telegrama al governador civil, Francesc Carreras, en el qual li deia: "Presidente Mesa Distrito 4º Sección 4ª presenta acta en la que manifiesta imposible continuar escrutinio debido a que en momento celebrarse grupo rompió urna. Mesa señala miércoles próxima nueva votación." La Almudaina, núm. 16.714. Palma, dimarts, 30 de juny de 1931, pàg. 1).
- 20.- La Almudaina, núm. 17.804. Palma, dimarts, 5 de setembre de 1933, pàg. 4.
- 21.- La Almudaina, núm. 17.876. Palma, dimarts, 19 de setembre de 1933, pàg. 3.
- 22.- Vegeu la crònica de l'acte a Voz y Voto, núm. 119. Manacor, 11 de novembre de 1933, pàg. 2.
- 23.- Voz y Voto, núm. 126. Manacor, 30 de desembre de 1933, pàg. 5.
- 24.- Ibid, pàg. 5.
- 25.- Vegeu la crònica del míting a Voz i Voto, núm. 119. Manacor, 11 de novembre de 1933, pàgs. 2-3.
- 26.- Voz y Voto, núm. 120. Manacor, 18 de novembre de 1933, pàg. 3-4.

- 27.- Voz y Voto, núm. 121. Manacor, 25 de novembre de 1933, pàg. 1
- 28.- Ibid, pàg. 1.
- 29.- Ibid, pàg. 1.
- 30.- El Cercle Republicà Conservador publicà una nota al setmanari Voz y Voto en la qual deia: " Este Comité después de examinar detenidamente el panorama electoral, en sesión celebrada en el día de ayer acordó por unanimidad apoyar la candidatura del Partido Radical formada, para esta localidad por don J. Teodoro Canet Menéndez, por ser la más afin a la ideología del Partido. Manacor 30 Noviembre de 1933.— Por el Comité: El Presidente, Antonio Bosch." Voz y Voto, núm. 122. Manacor, 2 de desembre de 1933, pàg. 5.
- 31.- Voz y Voto, núm. 232. Manacor, 11 de gener de 1936, pàg. 4.
- 32.- Voz y Voto, núm. 232. Manacor, 11 de gener de 1936, pàg. 4.
- 33.- Voz y Voto, núm. 235. Manacor, 1 de febrer de 1936, pàg. 4.
- 34.- La Almudaina, núm. 18.631. Palma, dimarts, 21 de gener de 1936, pàg. 5.
- 35.- El comunicat fou reproduït pel setmanari Voz y Voto, núm. 234. Manacor, 25 de gener de 1936, pàg. 6. Per exemple, el diari ciutadà La Almudaina titulà la crònica de l'acte "El mitin de Falange Española en Manacor interrumpido por los extremistas" i deia "Un grupo de asistentes de ideas extremistas que se hallaban en el local, se levantaron los puños en alto originándose una colisión, resultando ligeramente lesionado un espectador. Al propio tiempo fué lanzada una piedra contra el palco escénico, hiriendo a uno de los dirigentes, recibió un golpe en una mano, quien indignado sacó una pistola detonadora descargada para amedrentar a los agresores." La Almudaina, núm. 18.631. Palma, dimarts, 21 de gener de 1936, pàg. 5. El setmanari Nosotros dedicà un dur editorial, titulat "Fascismo local", a denunciar aquest acte de Falange i els incidents que atribuïa al capità Jaume Jaume. Nosotros, núm. 42. Manacor, 25 de gener de 1936, pàg. 1.
- 36.- La Almudaina, núm. 18.643. Palma, dimarts, 4 de febrer de 1936, pàg. 9.
- 37.- La Almudaina, núm. 18.643. Palma, dimarts, 4 de febrer de 1936, pàg. 2.
- 38.- "¡Españoles
Asistid al acto de propaganda que en el Teatro Principal de esta ciudad tendrá lugar el domingo 2 de Febrero a las 10 y media, organizado por
FALANGE ESPAÑOLA
DE LAS J.O.N.S.
¡¡Arriba España!!" Voz y Voto, núm. 235. Manacor, 1 de febrer de 1936, portada.
- 39.- La Almudaina, núm. 18.648. Palma, diumenge, 9 de febrer de 1936, pàg. 6 i Voz y Voto, núm. 236. Manacor, 8 de febrer de 1936, pàgs. 4-5.
- 40.- Voz y Voto, núm. 237. Manacor, 15 de febrer de 1936, pàg. 4.
- 41.- Ibid, pàg. 4.
- 42.- Nosotros, núm. 44. Manacor, 8 de febrer de 1936, pàg. 4.
- 43.- Voz y Voto, núm. 237. Manacor, 15 de febrer de 1936, pàg. 4.
- 44.- Dissortadament no hem pogut localitzar el núm. 238 del setmanari Voz i Voto, que sortí el 22 de febrer de 1936 i que segurament oferí àmplia informació sobre els comicis del 16 de febrer.
- 45.- Voz i Voto, núm. 241. Manacor, 14 de març de 1936, pàg. 4.
- 46.- La Constitució de 1931 establia dos procediments per a l'elecció del president de la República: el primer, amb la disposició transitòria primera (que solament servia per elegir el primer president de la República i que tenia com a objectiu la institucionalització ràpida del règim republicà) i el segon, amb el procediment de l'article 68, amb l'objectiu d'evitar tant la subordinació total del president de la República a les Corts com la seva supremacia sobre el Parlament. OLIVER ARAUJO, Joan: El sistema político de la Constitución Española de 1931. Universitat de les Illes Balears. 1991, pàgs. 140-143.
- 47.- Voz y Voto, núm. 248. Manacor, 2 de maig de 1936, pàg. 1.
- 48.- Nosotros, núm. 56. Manacor, 2 de maig de 1936, pàg. 2.